

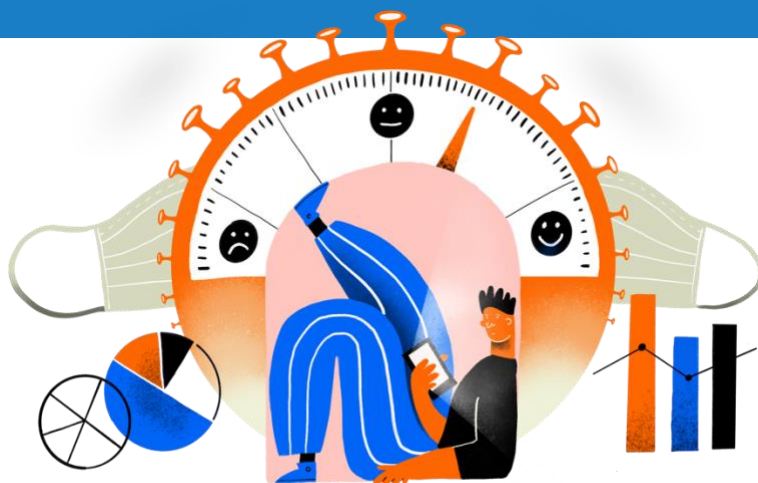
RAPPORT 34:

Is er nog motivationeel draagvlak voor de maatregelen in diverse regio's?

De Motivatiebarometer

Auteurs (in alfabetische volgorde): Olivier Klein, Olivier Luminet, Sofie Morbée, Mathias Schmitz, Omer Van den Bergh, Pascaline Van Oost, Maarten Vansteenkiste, Joachim Waterschoot, Vincent Yzerbyt

Referentie: Motivatie Barometer (9 september 2021). Is er nog motivationeel draagvlak voor de maatregelen in diverse regio's? Gent, Leuven, Louvain-la-Neuve, Bruxelles, België.

Afgelopen weekend stelden diverse Vlaamse politici dat het draagvlak voor de coronamaatregelen helemaal is weggeslonken. De burger zou niet langer bereid zijn om de resterende gezondheidsmaatregelen te volgen. Is dat zo? Terwijl in Vlaanderen en Wallonië de vaccinatiecampagne voorspoedig verloopt, hinkt Brussel enigszins achterop: het risico op besmetting en ziekte ligt er hoger. Welke invloed heeft dit gegeven op de motivatie voor het volgen van de maatregelen? Hoe kijken ongevaccineerde en gevaccineerde personen naar elkaar en wat vinden beiden van het COVID-Safe Ticket (CST) als voorwaarde voor deelname aan diverse sociale activiteiten? Op basis van de resultaten van de jongste meting binnen de motivatiebarometer ($N = 3006$; gemiddelde leeftijd = 52.9 jaar; 65.7% hoog opgeleid; 72.7% gevaccineerde personen; 62.4% Vlamingen, 15.9% Brusselaars, en 21.7% Walen) bieden we een antwoord op deze vragen.

Beschrijving van steekproeven (verzameld tussen 3 en 8 september 2021)

Gevaccineerden

- $N = 2120$
- Gemiddelde leeftijd = 54.09 jaar (72.2% vrouw; 62.1% Vlamingen, 17.3% Brusselaars, 20.5% Walen; 30.5% master diploma)
- Werkstatus: 39% voltijds werkzaam, 17.7% deeltijds werkzaam, 5.4% werkloos, 1.5% student, en 33.9% gepensioneerd
- 13.6% heeft reeds een besmetting doorgemaakt (bij de niet-gevaccineerden is dit 23.5%).

Niet-gevaccineerden

- $N = 886$
- Gemiddelde leeftijd = 49.41 jaar (62.7% vrouw; 64.6% Vlamingen, 11.2% Brusselaars, 24.2% Walen; 23.6% master diploma)
- Werkstatus: 51.5% voltijds werkzaam, 16.6% deeltijds werkzaam, 8.2% werkloos, 1.5% student, en 18.1% gepensioneerd
- Wanneer zij een nieuwe uitnodiging tot vaccinatie zouden krijgen zou 65.9% absoluut weigeren, 25.9% zou weigeren, 7.3% zou twijfelen en 1% zou (zonder twijfel) accepteren.

Take home boodschappen

- De uitspraak van bepaalde beleidsdragers dat er geen motivationeel draagvlak meer bestaat voor de coronamaatregelen dient genuanceerd te worden. Hoewel het percentage (erg) gemotiveerde burgers in Vlaanderen vandaag lager ligt dan in Wallonië en Brussel, is nog steeds 6/10 gevaccineerde Vlaamse personen (erg) gemotiveerd om specifieke maatregelen te volgen.
- Tegelijkertijd gelooft ½ van de Vlaamse gevaccineerden niet langer in de globale strategie die wordt gevolgd, een percentage dat een stuk hoger ligt dan voor de zomer.
- Ongevaccineerde personen - in het bijzonder zij die reeds besmet waren - zijn niet langer gemotiveerd en willen de maatregelen afschaffen (zie ook rapport 33).
- Omdat Brusselaars de risico's op (ernstige) besmetting als hoger inschatten, zijn ze nog sterker gemotiveerd dan de Vlamingen of Walen en geven ze ook aan zich strikter aan de maatregelen te houden. Dergelijke resultaten geven aan dat de bevolking bereid is tot een blijvende inspanning als de situatie dit vereist.
- De bredere introductie van het CST blijft een gevoelig thema en fungeert als een tweesnijdend zwaard.
 - Niet-gevaccineerde personen zijn er sterk tegen gekant blijven omdat ze het ervaren als een instrument om hen onder druk te zetten en ze verwachten dat het de spanning tussen bevolkingsgroepen zal doen toenemen. Ze vragen geduld en willen hun eigen ritme volgen om tot een beslissing te komen.
 - Maar het geduld van gevaccineerde personen neemt af en zij beschouwen het inzetten van het CST juist als positief. Ze zien het vooral als een instrument om de veiligheid en gezondheid te waarborgen en ongevaccineerden te motiveren. Ze pleiten dan ook meer voor een graduele uitbreiding naar risicovolle contexten, zoals het nachtleven of middelgrote evenementen.
 - Dat vooral Brusselaars hier meer voor te vinden zijn, is logisch in het licht van de stijgende coronacijfers.

Beleidsaanbevelingen

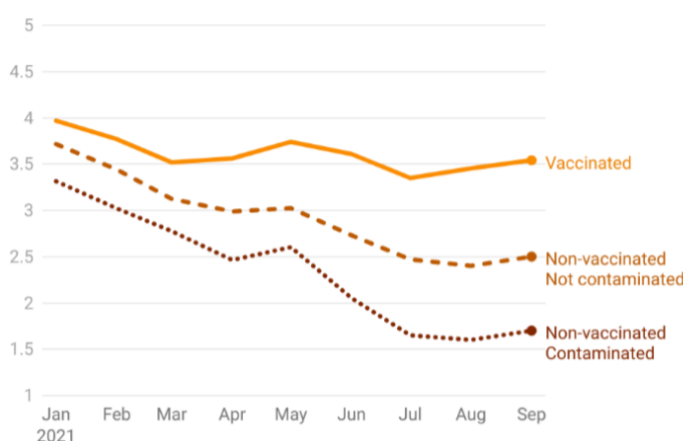
- Communiceer expliciet over de **effectiviteit van de vaccinatie**. Geef aan in de **dagelijkse coronacijfers** hoeveel procent van de **gehospitaliseerde personen niet gevaccineerd zijn**. Zo groeit het geloof in de meerwaarde van het vaccin en kan het risicobesef bij ongevaccineerden toenemen. Deze twee factoren dragen bij aan een verhoogde vaccinatiebereidheid.
- Maak concreet duidelijk dat vaccinatie een meerwaarde blijft, **zelfs indien men eerder besmet raakte**. Deze informatie is cruciaal om eerder besmette, maar ongevaccineerde personen aan te moedigen tot vaccinatie.
- **Geef inzicht in de globale strategie die gevolgd wordt**. Leg duidelijk uit waarom niet alle gedragsmaatregelen in elke situatie kunnen losgelaten worden, ook al zijn de vaccinatiedoelen in Vlaanderen en Wallonië behaald. Leg de **meerwaarde van de 'restmaatregelen'** voor onze veiligheid en gezondheid goed uit. Schets een (middel)lang termijn visie zodat de bevolking weet waar ze aan toe is tijdens de herfst- en wintermaanden.
- **Zet volop in op de communicatie rond de noodzaak van het CST**. Kader het CST als een **noodzakelijk instrument om de veiligheid** van de bevolking en de goede werking van de zorgsector te waarborgen (eerder dan als een instrument om vrijheid te geven). Op deze manier wordt het motivationeel potentieel van het CST gemaximaliseerd. De focus op veiligheid vergroot de acceptatie ervan bij ongevaccineerden en ontlokt minder weerstand omdat het minder als een drukkingsmiddel wordt ervaren.
- **Koppel het gebruik van CST aan de coronacijfers (i.c., alarmniveaus)**. Dit heeft **een aantal psychologische voordelen**. Hierdoor wordt duidelijk dat het CST in de eerste plaats bedoeld is om de veiligheid en gezondheid van mensen te verzekeren. Bovendien wordt het **tijdelijke karakter** erdoor beklemtoond: als de coronacijfers verbeteren, dan kan het CST opnieuw afgeschaft worden.
- Introduceer het CST alleen in **subregio's** en **specifieke contexten** waar het gebruik ervan als **legitiem** wordt ervaren, zoals grootschalige evenementen en het nachtleven (afstand houden onmogelijk; schreeuwende personen). Kies hierbij voor contexten waar controle en toezicht tot de routinetaken behoren om de logistieke belasting te beperken.

Vraag 1: Is er nog een draagvlak voor het volgen van de aanbevolen gedragsmaatregelen?

- De rol van vaccinatiestatus:** De motivatie om de maatregelen vrijwillig te blijven volgen - met name een mondk masker dragen, afstand houden, handhygiëne en ventilatie - stabiliseert al enige tijd en is niet verder gedaald sinds augustus 2021¹. Uit figuur 1 blijkt dat de reeds vastgestelde motivationele kloof tussen gevaccineerde en ongevaccineerde personen blijft bestaan, waarbij vooral niet-gevaccineerde personen laag gemotiveerd zijn. Procentueel uitgedrukt is 51% en 22% van de gevaccineerden, respectievelijk, nog sterk of enigszins gemotiveerd om de maatregelen te volgen, terwijl deze percentages zakken tot 12% en 14% bij de ongevaccineerden. Dit wil zeggen dat er wel degelijk nog een motivationeel draagvlak bestaat bij de gevaccineerden. Verder zijn er belangrijke verschillen binnen de niet-gevaccineerde groep: zij die reeds een coronabesmetting doormaakten, zijn veel minder gemotiveerd om zich aan de maatregelen te houden dan zij die nog niet besmet geraakten. Besmette, ongevaccineerde personen gaan er hoogstwaarschijnlijk vanuit dat zij reeds voldoende immuniteit hebben opgebouwd om beschermd te zijn. Hierdoor zien ze de noodzaak van de maatregelen niet langer in.

Figuur 1

Vrijwillige motivatie voor het volgen van de maatregelen bij gevaccineerde en niet-gevaccineerde personen vanaf januari 2021.

Scores are weighted

Note. Antwoordschaal gaat van 1 (= Helemaal niet akkoord) tot 5 (= Helemaal akkoord)

¹ Bij het nagaan van verschillen tussen gevaccineerde en niet-gevaccineerde personen werd statistisch uitgezuiverd voor de rol van andere relevante socio-demografische karakteristieken, zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en regio.

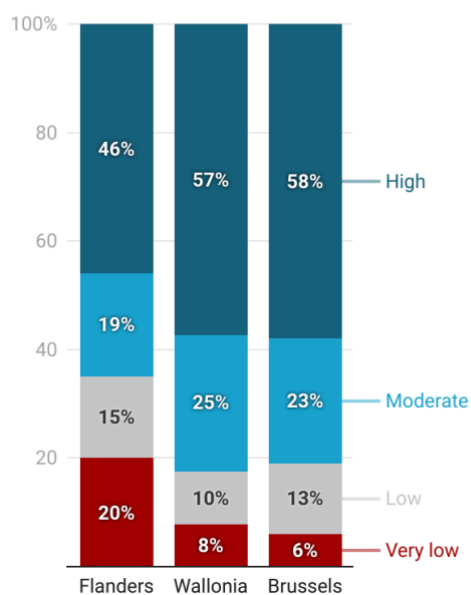
- *Regionaal beeld:* Omdat de vaccinatiegraad in verschillende regio's in ons land verschilt, zou ook het motivationeel draagvlak voor de geldende maatregelen tussen regio's kunnen verschillen. Dit blijkt inderdaad het geval². Uit Figuur 2 blijkt dat de proportie sterk en deels gemotiveerde gevaccineerde personen in Vlaanderen (i.c., respectievelijk 46% en 19%) lager ligt dan in Wallonië (i.c., respectievelijk 57% en 25%) en Brussel (i.c., respectievelijk 58% en 23%). Ter vergelijking: in juli 2020 - op een ogenblik dat de maatregelen ook sterk versoepeld waren - was, respectievelijk, 50% van de Vlamingen sterk en 23% enigszins gemotiveerd. Bij het begin van de tweede lockdown in november 2020 waren 56% en 24% van de Vlamingen, respectievelijk, sterk of enigszins gemotiveerd.

Toch dient opgemerkt te worden dat een belangrijke indicator van demotivatie, met name de mate waarin men twijfelt aan de gevolgde strategie om de pandemie te beheersen, tijdens de zomermaanden is toegenomen. Figuur 3 geeft aan dat 51% van de gevaccineerde Vlamingen (helemaal) niet meer gelooft in de globale aanpak, een percentage dat vergelijkbaar is met Brussel (50%) en Wallonië (48%). Dit percentage is bij Vlaamse gevaccineerden weliswaar lager dan bij de ongevaccineerde Vlamingen (87%), maar ook hoger dan in juni (21%). Ongetwijfeld speelt de hogere vaccinatiegraad in Vlaanderen hierin een rol: er was de bevolking immers beloofd dat de maatregelen zouden afgeschaft worden als de beoogde vaccinatie targets zouden worden behaald.

Parallel aan de regionale verschillen in (de)motivatie zijn er ook verschillen op te merken in de gepercipieerde risico's op (ernstige) besmetting en het effectief volgen van de maatregelen. Brusselse deelnemers achten de kans groter dat de bevolking (ernstig) besmet geraakt en geven aan zich strikter aan de maatregelen te houden dan Waalse of Vlaamse deelnemers. Deze dynamiek werd al verschillende keren geobserveerd: stijgende coronacijfers verhogen het risicobewustzijn, waardoor burgers zich meer achter de maatregelen gaan scharen. Deze verhoogde motivatie draagt er toe bij dat ze de maatregelen trouwer (blijven) volgen.

Figuur 2

Procentueel voorkomen van vrijwillige motivatie om zich aan de maatregelen te houden bij gevaccineerde personen in aparte regio's in september 2021

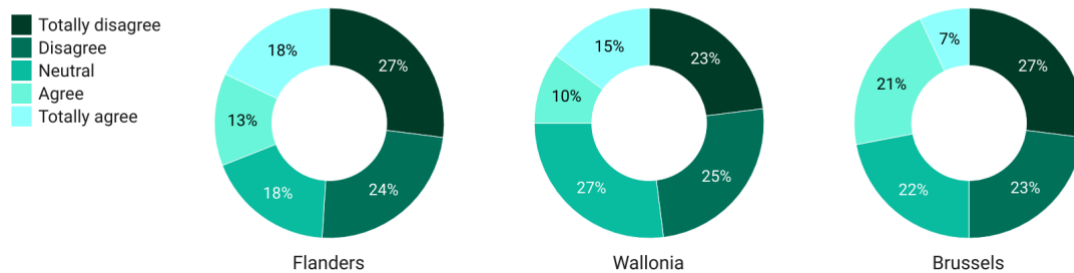
² De verzamelde steekproeven zijn niet representatief zijn voor de socio-demografische spreiding van de bevolking. Toch werden sinds december 2020 zowel Nederlandstalige als Franstalige deelnemers gerekruteerd en de gepresenteerde bevindingen zijn gewogen voor leeftijd, regio, opleidingsniveau en geslacht om (gedeeltelijk) te corrigeren voor het niet-representatieve karakter van de steekproeven.

Figuur 3

Percentage ongelooft in globale strategie in aparte regio's in september 2021 bij gevaccineerde personen

"Because I do not believe that the current approach to the corona crisis is helping to solve the problem"

The Motivationbarometer
September, 2021, among vaccinated persons

- Conclusie:** De uitspraak van bepaalde beleidsdragers dat er geen motivationeel draagvlak meer bestaat voor de coronamaatregelen dient genuanceerd te worden. Hoewel het percentage (erg) gemotiveerde burgers in Vlaanderen vandaag lager ligt dan in Wallonië en Brussel, is nog steeds 6/10 gevaccineerde Vlaamse personen (erg) gemotiveerd om specifieke maatregelen te volgen. Tegelijkertijd gelooft ½ niet langer in de globale strategie die wordt gevolgd, een percentage dat een stuk hoger ligt dan voor de zomer. Ongevaccineerde personen - in het bijzonder zij die reeds besmet waren - zijn niet langer gemotiveerd en willen de maatregelen afschaffen (zie rapport 33). Omdat Brusselaars de risico's op (ernstige) besmetting als hoger inschatten, zijn ze nog sterker gemotiveerd dan de Vlamingen of Walen en geven ze ook aan zich strikter aan de maatregelen te houden. Dergelijke resultaten geven aan dat de bevolking bereid is tot een blijvende inspanning als de situatie dit vereist.
- Aanbevelingen:**

 - Communiceer expliciet over de **effectiviteit van de vaccinatie**. Geef aan in de **dagelijkse coronacijfers** hoeveel procent van de **gehospitaliseerde personen niet gevaccineerd zijn**. Zo groeit het geloof in de meerwaarde van het vaccin en kan het risicobesef bij ongevaccineerden toenemen. Deze twee factoren dragen bij aan een verhoogde vaccinatiebereidheid.
 - Maak concreet duidelijk dat vaccinatie een meerwaarde blijft, **zelfs indien men eerder besmet raakte**. Deze informatie is cruciaal om eerder besmette, maar ongevaccineerde personen aan te moedigen tot vaccinatie.
 - Geef inzicht in de globale strategie die gevolgd wordt. Leg duidelijk uit waarom niet alle gedragsmaatregelen in elke situatie kunnen losgelaten worden, ook al zijn de vaccinatiedoelen in Vlaanderen en Wallonië behaald. Leg de **meerwaarde van de 'restmaatregelen'** voor onze veiligheid en gezondheid goed uit. Schets een (middel)lang termijn visie zodat de bevolking weet waar ze aan toe is tijdens de herfst- en wintermaanden.

Vraag 2: Wat vinden we van het Covid Safe Ticket?

- *Evolutie bruikbaarheid CST:* Deelnemers gaven aan in welke mate ze voorstander zijn van het gebruik van een het Covid-Safe Ticket in diverse contexten. De vraag is of en hoe de houding van gevaccineerde en ongevaccineerde personen geëvolueerd is tegenover het CST sinds augustus. Figuur 4 wijst op twee bevindingen. Ten eerste zijn ongevaccineerde personen een sterke tegenstander van het gebruik van CST, terwijl gevaccineerden positiever staan tegenover het inzetten van het CST. Ten tweede zijn gevaccineerde personen niet zonder nuance voorstander voor een brede invoering van CST. Ze zijn voorstander van een gericht en selectief gebruik, in het bijzonder in contexten waar de veiligheid en gezondheid niet gegarandeerd kan worden zonder gebruik te maken van het CST. Zo zijn ze voorstander van het gebruik ervan bij grote evenementen, reizen en het nachtleven, maar veel minder voor het werk, in middelbare scholen en hogescholen, waarbij de voorkeur hiervoor licht afnam in september in vergelijking met augustus 2021.

Figuur 4

Evolutie in voorkeur introductie CST per sector volgens gevaccineerde en ongevaccineerde deelnemers

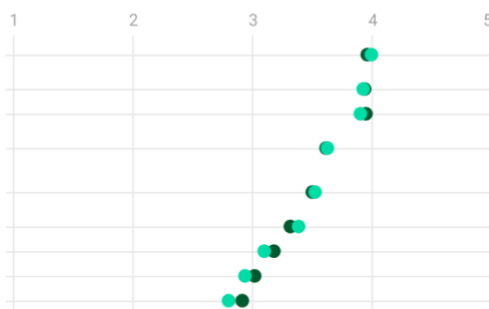
To what extent do you find it acceptable to introduce a corona pass in the following circumstances?

The Motivationbarometer
August - September 2021

● Aug-21 ● Sep-21

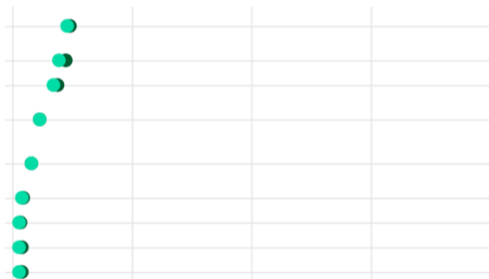
Vaccinated

For large events (min. 1500 persons: concerts, festivals, etc.)
To travel abroad
For nightlife (e.g. nightclubs, discos)
For medium-sized events (50-1500 people; weddings, performances, etc.)
For indoor leisure activities (e.g. gymnasiums, cinéma, bowling alleys, etc.)
To enter catering establishments
To follow higher education lessons
To be allowed to work
To follow secondary school lessons

Unvaccinated

For large events (min. 1500 persons: concerts, festivals, etc.)
For nightlife (e.g. nightclubs, discos)
To travel abroad
For medium-sized events (50-1500 people; weddings, performances, etc.)
For indoor leisure activities (e.g. gymnasiums, cinéma, bowling alleys, etc.)
To enter catering establishments
To be allowed to work
To follow higher education lessons
To follow secondary school lessons

Means are weighted

www.motivatiebarometer.com

- *Regionale verschillen:* Er zijn ook regionale verschillen in de houding tegenover het gebruik van het CST (figuur 5): gevaccineerde Brusselaars blijken gemiddeld over alle contexten heen sterkere voorstanders van het gebruik ervan in vergelijking met gevaccineerde Walen en gevaccineerde Vlamingen. In Vlaanderen en Wallonië is er een stuk minder draagvlak voor CST, zeker in het onderwijs en werkveld.

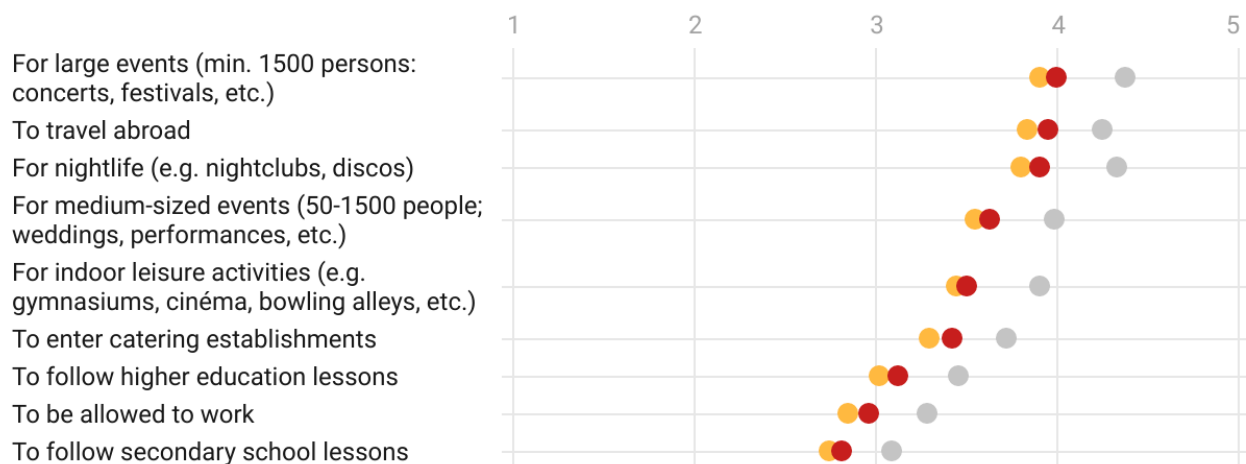
Figuur 5

Evolutie in voorkeur introductie CST per sector volgens regio onder gevaccineerde personen

To what extent do you find it acceptable to introduce a corona pass in the following circumstances?

The Motivationbarometer
By region, September 2021

● Brussels ● Flanders ● Wallonia

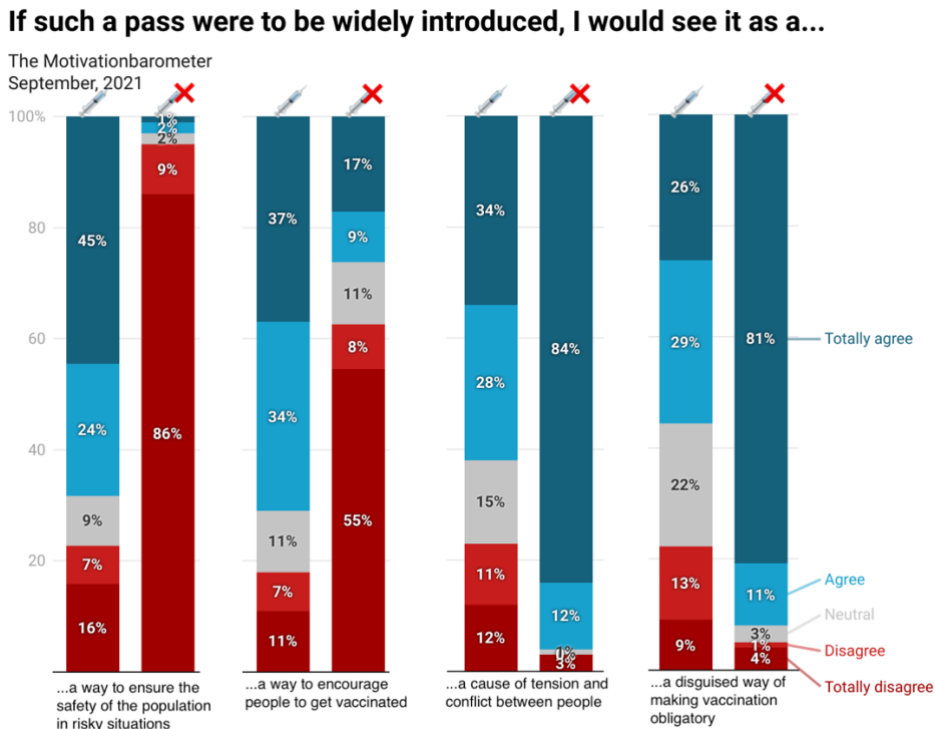
- *Toegekende betekenis:* Het CST kan diverse doelen dienen en hierdoor ook een andere betekenis krijgen. Bijvoorbeeld, het verplichten van het CST kan de burger duidelijk maken dat sommige situaties risicovol zijn en dat gebruik ervan de veiligheid verhoogt. Anderzijds kan het CST gebruikt worden om de burger aan te zetten tot vaccinatie, of kan het gezien worden als een verdoken vorm van verplichting of potentiële bron van spanning tussen gevaccineerden en ongevaccineerden. Figuur 6 geeft een overzicht van de toegekende betekenis in functie van vaccinatiestatus. Bijna 7/10 gevaccineerde personen geeft aan dat het CST een (sterke) informatieve waarde heeft en de burger wijst op risicosituaties, iets waar de niet-gevaccineerde deelnemers het niet mee eens zijn. Verder is 71% van de gevaccineerden er van overtuigd dat het CST een (erg) motiverende rol kan spelen, waarin niet-gevaccineerden minder sterk geloven. 92% van de ongevaccineerden ervaren het CST in enige of sterke mate als een drukingsmiddel om hen te dwingen tot vaccinatie. Bovendien geeft 96% aan dat het CST een bron kan zijn voor mogelijke

www.motivatiebarometer.com

conflicten tussen mensen. Maar ook 6 op 10 gevaccineerden denkt dat de introductie van het CST spanningen kan meebrengen. Deze resultaten tonen aan dat de communicatie bij de introductie van het CST erg cruciaal zal zijn om spanning tussen groepen te vermijden en de bereidheid tot vaccinatie effectief in de hand te werken.

Figuur 6

Toegekende betekenis aan het CST volgens gevaccineerden en niet-gevaccineerden

- **Evolutie motivatiestrategieën:** Het gebruik van het CST vormt slechts één enkele motivatiestrategie om ongevaccineerden te stimuleren tot vaccinatie. Figuur 7 geeft de evolutie weer van de mate waarin bepaalde strategieën effectief geacht worden door gevaccineerden en ongevaccineerden over de afgelopen maanden. Sommige strategieën mikken op interne (i.c., ritme volgen, uitleg geven, informeren) en andere op externe factoren (i.c., gebruik van privileges voor gevaccineerden, belonen van vaccinatie, verplichten van vaccinatie). Interne strategieën worden doorgaans als effectiever ingeschat door beide groepen, maar er is een effect van tijd zichtbaar. Terwijl het geloof in de bruikbaarheid van de meeste strategieën stabiliseert bij gevaccineerden, daalt dit bij ongevaccineerden. Ongetwijfeld gaat het hier om een selectie-effect, waarbij steeds meer een harde kern van ongevaccineerden overblijft. Zij vinden vooral dat hun ritme moet gevolgd worden en ze beschouwen dit als de meest effectieve strategie. Tegelijkertijd daalt het geloof in deze strategie bij gevaccineerden. Zij lijken minder geduld te hebben dan voor de zomer.

Figuur 7

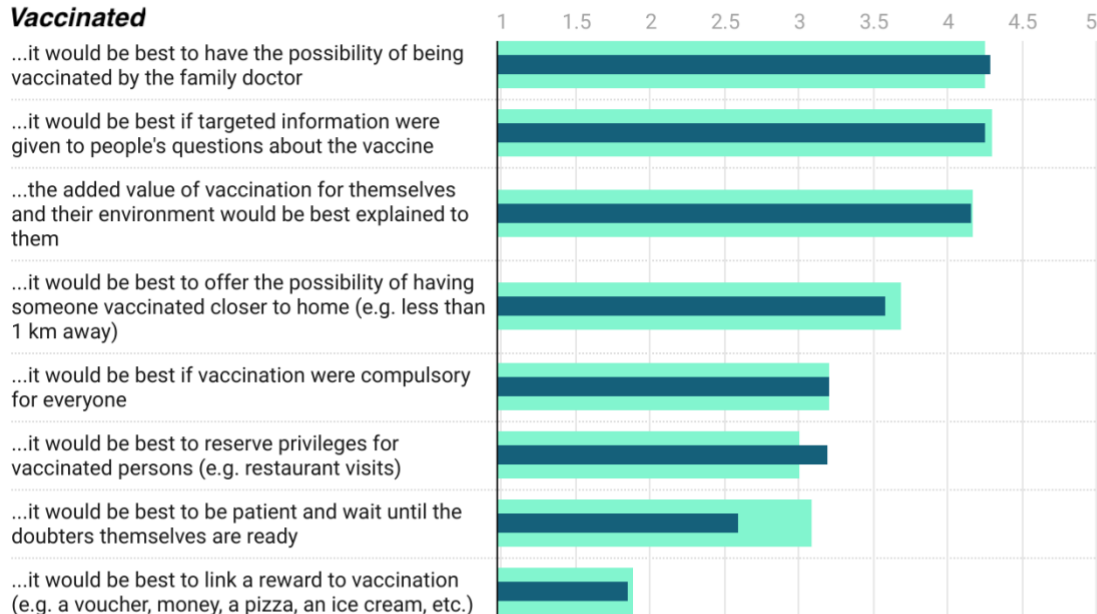
Evolutie in waargenomen geschiktheid motivatiestrategieën volgens gevaccineerden en niet-gevaccineerden

Motivational strategies

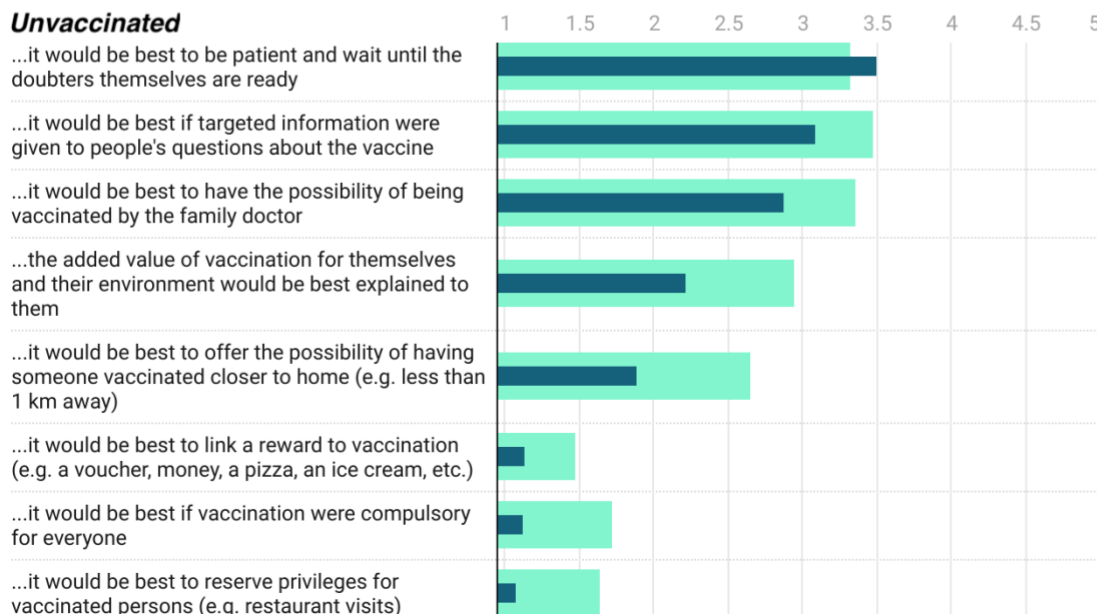
The Motivationbarometer
June and September, 2021

Jun-21 Sep-21

Vaccinated

Unvaccinated

- *Conclusie:* De bredere introductie van het CST blijft een gevoelig thema en fungeert als een tweesnijdend zwaard. Niet-gevaccineerde personen zijn er sterk tegen gekant blijven omdat ze het ervaren als een instrument om hen onder druk te zetten en ze verwachten dat het de spanning tussen bevolkingsgroepen zal doen toenemen. Ze vragen geduld en willen hun eigen ritme volgen om tot een beslissing te komen. Maar het geduld van gevaccineerde personen neemt af en zij beschouwen het inzetten van het CST juist als positief. Ze zien het vooral als een instrument om de veiligheid en gezondheid te waarborgen en ongevaccineerden te motiveren. Ze pleiten dan ook meer voor een graduele uitbreiding naar risicovolle contexten, zoals het nachtleven of middelgrote evenementen. Dat vooral Brusselaars hier meer voor te vinden zijn, is logisch in het licht van de stijgende coronacijfers.
- Beleidsaanbevelingen:
 - **Zet volop in op de communicatie rond de noodzaak van het CST. Kader het CST als een noodzakelijk instrument om de veiligheid van de bevolking en de goede werking van de zorgsector te waarborgen (eerder dan als een instrument om vrijheid te geven).** Op deze manier wordt het motivationeel potentieel van het CST gemaximaliseerd. De focus op veiligheid vergroot de acceptatie ervan bij ongevaccineerden en ontlokt minder weerstand omdat het minder als een drukkingsmiddel wordt ervaren.
 - **Koppel het gebruik van CST aan de coronacijfers (i.c., alarmniveaus). Dit heeft een aantal psychologische voordelen.** Hierdoor wordt duidelijk dat het CST in de eerste plaats bedoeld is om de veiligheid en gezondheid van mensen te verzekeren. Bovendien wordt het tijdelijke karakter erdoor beklemtoond: als de coronacijfers verbeteren, dan kan het CST opnieuw afgeschaft worden.
 - Introduceer het CST alleen in **subregio's** en **specifieke contexten** waar het gebruik ervan als **legitiem** wordt ervaren, zoals grootschalige evenementen en het nachtleven (afstand houden onmogelijk; schreeuwende personen). Kies hierbij voor contexten waar controle en toezicht tot de routinetaken behoren om de logistieke belasting te beperken.

CONTACT INFORMATIE

- **Hoofdonderzoeker:**
Prof. Dr. Maarten Vansteenkiste (Maarten.Vansteenkiste@ugent.be)
- **Mede-onderzoekers:**
Prof. Dr. Omer Van den Bergh (Omer.Vandenbergh@kuleuven.be)
Prof. Dr. Olivier Klein (Olivier.Klein@ulb.be)
Prof. Dr. Olivier Luminet (Olivier.Luminet@uclouvain.be)
Prof. Dr. Vincent Yzerbyt (Vincent.Yzerbyt@uclouvain.be)
- **Ontwikkeling en verspreiding van de vragenlijst:**
Drs. Sofie Morbee (Sofie.Morbee@ugent.be)
Drs. Pascaline Van Oost (Pascaline.Vanoost@uclouvain.be)
- **Gegevens en analyse:**
Drs. Joachim Waterschoot (Joachim.Waterschoot@ugent.be)
Dr. Mathias Schmitz (Mathias.Schmitz@uclouvain.be)

www.motivationbarometer.com

